

Bilal Habeş Açılan

The Ministry of Education, bilalacilan@gmail.com, İstanbul-Turkey

Mustafa Özgenel

İstanbul Sabahattin Zaim University, ozgenelmustafa02@gmail.com,
İstanbul-Turkey

DOI	http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2021.16.1.1C0703	
ORCID ID	0000-0001-8001-1305	0000-0002-7276-4865
CORRESPONDING AUTHOR	Bilal Habeş Açılan	

**ÖĞRETMEN YAKINLIK DAVRANIŞLARININ ÖĞRENCİLERİN OKULA BAĞLILIK DÜZEYLERİNE
ETKİSİ: LİSE VE ORTAOKUL KARŞILAŞTIRMASI**

Öz

Bu çalışma, öğretmen yakınlık davranışlarının lise ve ortaokul öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerine etkisini karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Araştırma, nicel araştırma yöntemine ve ilişkisel tarama modeline uygun olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini, Beykoz ilçesinde kamu ortaokul ve liselerinde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise 615 ortaokul ve 458 lise öğrencisi olmak üzere toplam 1073 öğrenciden oluşmaktadır. Bu çalışmada ortaokul ve lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları ile öğrencilerin okula bağlılıkları arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Ortaokul ve lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları, öğrencilerin okula bağlılıklarını anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Ortaokul öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları, öğrencilerin okula bağlılıklarındaki toplam varyansın yaklaşık %32'sini açıklamaktadır. Lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları, öğrencilerin okula bağlılıklarındaki toplam varyansın yaklaşık %18'ini açıklamaktadır. Araştırma sonucuna göre ortaokul öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları, öğrencilerin okula bağlılıklarını lise öğrencilerine göre daha yüksek etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağlılık, Okula Bağlılık, Öğretmen Yakınlık Davranışları, Ortaokul ve Lise Öğrencileri, Yakınlık

**EFFECT OF TEACHER IMMEDIACY BEHAVIOURS ON STUDENTS' SCHOOL ENGAGEMENT: A
COMPARISON OF THE HIGH SCHOOL AND SECONDARY SCHOOL**

ABSTRACT

This study aims to compare the effects of teacher immediacy behavior on high school and secondary school students' level of school engagement. The research has been designed in accordance with quantitative research method and relational survey model. The population of the research was composed of students studying in public secondary schools and high schools in Beykoz district. The sample of the study, on the other hand, consists of a total of 1073 students, including 615 middle school and 458 high school students. In this study, a moderate and positive significant relationship was found between the teacher immediacy behaviors perceived by secondary and high school students and their school engagement. The teacher immediacy behaviors perceived by secondary school and high school students significantly predicted students' school engagement. Teacher immediacy behaviors perceived by secondary school students explain approximately 32% of the total variance in students' school engagement. Teacher immediacy behaviors perceived by high school students explain approximately 18% of the total variance in students' school engagement. According to the results of the study, teacher immediacy behaviors perceived by secondary school students affect students' school engagement more than high school students.

Keywords: Engagement, School Engagement, Teacher Immediacy Behaviour, High School and Secondary School Students, Immediacy

How to Cite:

Açılan, B.H. ve Özgenel, M., (2021). Öğretmen Yakınlık Davranışlarının Öğrencilerin Okula Bağlılık Düzeylerine Etkisi: Lise ve Ortaokul Karşılaştırması, Education Sciences (NWSAES), 16(1):1-16, DOI: 10.12739/NWSA.2021.16.1.1C0703.

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Bağlanma, insanların önemli ve değerli gördükleri kişiler için geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak açıklanmaktadır [1]. Bowlby'e göre bağlanma davranışı ergenlik ve erişkinliğin ilk yıllarında artık aileden çok aile dışındaki kişilere, değerlere, topluluklara hatta kurumlara yönelmektedir. Bu yönelim içinde okulların da önemli bir yer tuttuğu gözlemlenmektedir. Bu bağlanmanın okulda öğrenim gören öğrencilerin geçmiş okul yaşantılarından, hâlihazırda devam eden öğretmen-öğrenci ilişkilerinden ve birçok sosyal etkenden etkilenebileceği gerçeği göz önünde bulundurulmalıdır. Sosyal bağlanma; bireyin kendisini, geçmişinden bugüne taşıdığı tüm ilişkiler içerisinde anlamlı bir parça olarak değerlendirmesi olarak açıklanmaktadır [2].

Bağlanma bireye ve gruplara olabileceği gibi soyut düşüncelere ve örgütlere de olabilir. Örgütsel bağlılık ise bireylerin kurumsal hedef ve değerleri kabullenmesi, bu hedeflere ulaşmak için çaba göstermesi ve dâhil oldukları kuruma üyelikte devam etme arzusu olarak tanımlanmaktadır [3]. Örgütsel bağlılık bir eğitim örgütü olan okula bağlılığı genel hatları ile kapsamaktadır. Öğrencilerin hayatlarının geri kalanını ciddi manada etkileyeceği düşünülen okul bağlılığının olumlu olabilmesi, öğrencilerin ortaokul-lise eğitimi boyunca bu bağlılığı başarılı bir şekilde devamı ile mümkün olacağı düşünülmektedir [4]. Ergenlik çaığında bir ihtiyaç haline gelen bu bağlanma isteği olumlu kanaliz edilmediği zaman bu yaş grubunda bağlanılan değerler ya da düşünceler farklılık gösterebilmektedir. Bunlar; siyasi amaçlı bir örgüt, bir mahalle grubu, ya da bir spor kulübü olabilir [5].

Öğrencilerin kurdukları bu bağlanmalar sadece çocukluk dönemlerinde değil yaşamın geri kalanında kuracağı ilişkileri de etkileyeceği düşünülmektedir [6]. Maddox ve Prinz okula bağlanmayı, öğrencinin kendisini okuluna ait olduğunu hissetmesi, okuduğu okulu gururla ifade edebilmesi ve okulunu güven duyduğu bir yer olarak benimsemesi olarak ifade etmiştir [7]. Mengi ise okula bağlılığı, okula dair olumlu duygulara sahip olmak, eğitime dair olumlu çağrışımlar hissetme, okul ortamına aidiyet duyma duygusu ve okul personelleri ve diğer öğrenciler ile olumlu ilişkiler içinde olma, okula devamlılık sağlama, ders dışı sosyal etkinliklere katılma, okul çalışmalarını için fazladan zaman ayırabilme, sınıfta ve okulda alınan kararlara iştirak etme, kendi öğrenme vizyonunun sınırlarını çizme, kendi fikrini sınıfa açıklayabilme olarak tanımlamıştır [8].

Öğrencilerin "kendilerini okula ait hissetmeleri ve okulun amaçlarını benimsemeleri" olarak tanımlanan okula bağlılık meselesi son yıllarda eğitim bilimcilerin dikkatlerini üzerine yoğunlaştırdığı temel araştırma konularından biri haline gelmiştir. Okula bağlılık 3 boyutta incelenmektedir. Bunlar; okula devam, okulda kurallara uyma, ödev yapma ve okul ile ilgili etkinliklere katılma vb. özellikler "davranışsal" boyut; okula ait olmaya ilişkin algı, okul ile özdeşleşme, okul ile ilişkili olma, eğitimin algılanan yararları ve eğitime verilen değer vb. özellikler "duyuşsal" boyut; öğrencinin öğrenmeye yaptığı psikolojik yatırım ve öğrenciler tarafından kullanılan öz düzenleme stratejileri "bilişsel" boyut olarak ele alınmaktadır [9]. Öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olarak okula bağlılıklarını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Örneğin, okul ikliminin öğrencilerin okula bağlılıklarını etkileyen bir faktör olduğu rapor edilmiştir [10]. Yine Bilgin ve Taş destekleyici öğretmen davranışlarının, öğrencilerin okula bağlılıklarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşımlardır [11]. Okulda eğitim-öğretim faaliyetlerinden sorumlu olan, bu hizmeti üreten ve sunan öğretmenler sadece öğrencilerin akademik başarılarından değil

aynı zamanda öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal gelişimlerinden de sorumludurlar. Bu bağlamda öğretmenlerin öğrencilere yönelik sergiledikleri yakınlık davranışları öğrencilerinin okula bağlılıklarını etkileyebilir.

Yakınlık kavramı ile alakalı ilgili alanyazın incelendiğinde, kavram ilk defa Mehrabian [12] tarafından geliştirilmiştir. Yakınlık kavramını kuramsal olarak ele alıp inceleyen Mehrabian [12], kavramın iletişimcinin muhatabına karşı ortaya koyduğu sözsüz iletişime dayandığını ifade etmiş ve sözsüz iletişim kuramına göre iletişimcinin muhatabına yönelik; duygu, tutum, hoşlanma, dokunma, mesafe ve göz teması gibi sözsüz iletişim türleriyle yakınlığı doğrudan irtibatlandırmıştır. Andersen yaptığı araştırmada [13], Mehrabian [12] tarafından geliştirilen yakınlık kavramının tanımını daha da genişletmiş ve yakınlığın insanlar arasındaki mesafeyi azaltan davranışlarla doğrudan ilişki içerisinde olduğunu ifade etmiştir. Bu mesafenin fiziksel ve psikolojik açıdan oluşacağını değerlendirmiş ve etkileşim halindeki insanların bu mesafenin algılanış neticesine göre yaklaşım veya kaçınım sergileyeceğine işaret etmiştir. Öğretmenin sözel ve davranışsal tüm fiilleri öğrenci ile iletişimin başarısına etki eden önemli faktörlerdendir. Bir öğretmenin öğrencileri ile arasında kurduğu iletişimde ortaya koyduğu sözlü-sözsüz tüm olumlu davranışlar, öğretmen yakınlık davranışları olarak adlandırılmaktadır [14].

İnsanlar arası etkileşimde yakınlık, algısal ve fiziksel olarak daha fazla uyarılmayı içermektedir. Yakınlık, insanın yaşamdan beklentileri arasında çok temel bir konumda bulunmaktadır. Bu yüzden İnsanlar sevdikleri şeylere yakınlık gösterirlerken, hoşlanmadıkları veya korktukları bir durumdan ise uzaklaşmayı tercih ederler. Bu yaklaşım ve uzaklaşım, iletişim durumunda hoşlanılmayan davranışların tanımlanabilmesine de yardımcı olmaktadır. Yakınlık, olumlu değerlendirme ve beğenmeyi gösterirken kaçınma hali ise tercihlerin eksikliği, hoşlanmama ve aşırı kaygının neticesidir [15]. Okul ve sınıfta kurulan öğrenci-öğretmen ilişkisi pozitif olduğu takdirde öğrencinin, öğretmenin çabalarına olumlu karşılık verdiği görülmektedir. Bu olumlu havanın devamı ve öğrenmenin istendik yönde gerçekleşmesi için öğrencinin öğretmeni ile kuracağı yakınlık önem arz etmektedir. Özellikle öğrencilerin ve öğretmenlerin birbirlerine karşı dürüst olmaları, birbirlerini önemsemeleri, iki tarafın kendisine değer verdiğini bilmesi ve birbirlerine gereksinim duyması ve birbirlerinden razı olmaları durumu bu yakınlığın kurulmasında önem arz etmektedir [16].

Fredricks, Blumenfeld ve Paris [17], öğretmenlerin, öğrencilerin okula bağlılıklarının alt boyutları olan davranışsal, duyuşsal ve bilişsel bağlılığın tamamına önemli etkisi olan bir faktör olduğunu ifade etmiştir. Öğrencinin okul ile kurduğu ilk bağda öğretmenle kurduğu ilişkinin yeri çok önemlidir. Öğretmenler, her çocuğu eğitim süreci içerisinde başarıya ulaştırmak isterken tek bir yöntem takip etmektense öğrencileriyle kuracakları iletişimde; akademik düzeyleri ve beklentilerini dikkate alarak bilişsel bağlılıklarını, katılımı arttıracak etkinliklerin çeşitlendirilmesi ve planlanmasıyla davranışsal bağlılıklarını, öğrencilere karşı adaletli davranarak öğrencinin saygınlığı ve bağımsızlığına sağlayacağı katkıyla da onların duyuşsal bağlılıklarını destekleyebilirler. Marks [18] öğretmenleri ile kurduğu ilişkide olumlu bir düzeyi yakalayamayan ve öğretmenleri tarafından desteklenmeyen öğrencilerin okula bağlılıklarının azalarak eğitim hayatlarına ara verme ihtimalinin yüksek olduğunu tespit etmiştir. Witt, Wheelless ve Allen [19] öğretmen yakınlık davranışları ile öğrencilerin öğrenmeleri arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmalarını incelemiş ve araştırmacıların

öğretmenlerin sergiledikleri tüm yakınlık davranışların, öğrenciler tarafından ortaya koyulan bilişsel ve duyuşsal davranışlara olumlu etkisinin olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Genel olarak araştırmamızın amacı; öğretmen yakınlık davranışları ile ortaokul ve lise öğrencilerinin okula bağlılıkları arasındaki ilişkiyi ve öğretmen yakınlık davranışlarının ortaokul ve lise öğrencilerinin okula bağlılıklarına etkisini karşılaştırmak olarak belirlenmiştir. Bu amaca ulaşabilmek için aşağıda bulunan sorulara cevap aranmıştır:

- Ortaokul ve lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları ve okula bağlılıkları ne düzeydedir?
- Ortaokul ve lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları ve okula bağlılıkları cinsiyetlerine ve okul kademelerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
- Ortaokul ve lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları ile okula bağlılıkları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Ortaokul ve lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları, okula bağlılıklarını yordamakta mıdır?

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Farklı okul kademelerinde öğrenim gören öğrenciler dahil, insanlara yönelik olumlu davranışların olumlu etkiler bırakacağı bilinmektedir. Sürekli bir iletişim halinde olan öğretmen ve öğrencinin ise birbiri üzerinde bırakacağı etkinin karşılıklı iletişim ve etkileşimi olumsuz etkilememesi için eğitimi süreci boyunca olumlu havada devamlılığının sağlanması arzu edilmektedir. Öğretmenin öğrencileriyle olan ilişkisi, öğrencilerin kendilerini değerli bir birey olarak görebilmelerini, kendilerine olan güvenlerinin gelişmesini ve kendi benliklerinin farkına varabilmelerini olumlu ya da olumsuz etkilemektedir. Öğretmenlerin öğrencileri ile iletişimleri esnasında farkında olarak veya olmayarak, olumlu ve olumsuz birçok etkisi vardır. Bu iletişim neticesinde öğretmenlerinden gördükleri davranışlar neticesinde öğrenciler tarafından sevilen öğretmenler, öğrencilerin derse ve okula olan ilgisinin artmasına sebep olmaktadır. Tam tersi öğretmeni ile iletişim sorunu yaşayan öğrencilerin ise öğretmenlerine duydukları sevgi ile paralel olarak derse ve okula olan ilgi düzeylerinde düşüşler yaşanmakta ve hatta eğitim yaşantıları yarıda kalmaktadır [14]. Sonuç olarak öğrenciler üzerinde çok önemli etkisi olan öğretmen davranışlarının öğrenci-öğretmen iletişimi noktasında içerdiği değer bakımından üzerinde önemle durulması gerekmektedir.

İlgili literatür tarandığında öğrencilerin okula bağlılıklarının [8, 10, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30 ve 31] ve öğretmen yakınlık davranışlarının [14, 32, 33, 34 ve 35] ayrı ayrı farklı değişkenlerle ele alınıp incelendiği görülmektedir. Ancak literatür incelendiğinde öğretmen yakınlık davranışlarının ortaokul ve lise öğrencilerinin okula bağlılıklarına etkisinin karşılaştırmasını inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu anlamda ortaokul ve lise kademelerinde öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin okula bağlılıklarına etki edip etmediğinin araştırılmasına gerek duyulmuştur. Çalışmada elde edilecek bulguların öğrencilerin okullarına aidiyet duygularının geliştirilmesi ve öğrenci-öğretmen ilişkilerinin iyileştirilmesi için çalışmalar yapacak olan yetkililere, eğitimcilere ve rehberlik servislerine öğretmen yakınlık davranışları ile okula bağlılık arasındaki ilişki hakkında ışık tutacaktır.

3. YÖNTEM (METHODOLOGY)

Bu bölümde araştırma yöntemi ele alınmış olup, araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, araştırmada kullanılan ölçek ve veri çözümleme teknikleriyle bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli (Research Model)

Bu araştırmada; öğretmen yakınlık davranışları ile ortaokul ve lise öğrencilerinin okula bağlılıkları arasında ilişkiyi ve öğretmen yakınlık davranışlarının ortaokul ve lise öğrencilerinin okula bağlılıklarına etkisini karşılaştırmak amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma ilişkisel tarama modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasında ilişkiyi, birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini saptamaya yönelik yapılan araştırma modelidir [36].

3.1. Evren ve Örneklem (Population and Sample)

Araştırmanın evrenini 2019-2020 eğitim-öğretim yılında, İstanbul ili Beykoz ilçesi sınırları içerisinde yer alan, resmi ortaokullarda 13.373 ve farklı lise türlerinde öğrenim gören 10.648 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem ise genel evren içinden uygun örneklem alma yoluyla belirlenen, farklı kademe ve farklı okul türlerinden 1073 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmaya ortaokul ve lise düzeyinde her sınıf kademesinden öğrenci katılımı sağlanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin demografik özellikleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin demografik bilgileri
(Table 1. Students' demographic information)

Okul Kademesi		Gruplar	F	%
Ortaokul	Cinsiyet	Kız	318	51.7
		Erkek	297	48.3
Lise	Cinsiyet	Kız	228	49.8
		Erkek	230	50.2
Ortaokul	Sınıf	5.Sınıf	141	22.9
		6.Sınıf	163	26.5
		7.Sınıf	151	24.6
		8.Sınıf	160	26.0
Lise	Sınıf	9.Sınıf	121	26.4
		10.Sınıf	118	25.8
		11.Sınıf	118	25.8
		12.Sınıf	101	22.1
Ortaokul		Toplam	615	65.9
Lise		Toplam	458	34.1
		Genel Toplam	1073	100.0

Araştırmaya katılan toplam 615 ortaokul öğrencisinden 318'i kız, 297'si erkek olup; 141'i 5. sınıf öğrencisi, 163'ü 6. sınıf öğrencisi, 151'i 7. sınıf öğrencisi, 160'ı 8. sınıf öğrencisidir. Araştırmaya katılan toplam 458 lise öğrencisinden 228'i kız, 230'u erkek olup; 121'i 9. sınıf öğrencisi, 118'i 10. sınıf öğrencisi, 118'i 11. sınıf öğrencisi, 101'i ise 12. sınıf öğrencisidir.

3.2. Veri Toplama Aracı (Data Collection)

Araştırmada veri toplamak için İstanbul Valiliği ve İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır (59090411-20-E.14546966sayılı ve 06.08.2019 tarihli). Verilerin toplanabilmesi için "Kişisel Bilgi Formu", Geçer [14] tarafından geliştirilen "İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği" ile "Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği" ve

Çengel, Totan ve Çöğmen [9] tarafından geliştirilen "Okula Bağlılık Ölçeği" kullanılmıştır.

- **Kişisel Bilgi Formu:** Ortaokul ve lise öğrencilerinin demografik bilgilerini belirlemek için oluşturulan sorular bulunmaktadır. Öğrencilerin cinsiyet, sınıf ve okul kademesi ile ilgili kişisel değişkenleri kişisel bilgi formu ile saptanmıştır.
- **Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği:** Çalışmada yer alan ortaokul ve lise öğrencilerinin öğretmenlerinin davranışlarından algıladığı yakınlık düzeyini belirlemek üzere Geçer [14] tarafından geliştirilen 34 maddeden oluşan "İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği" ile 45 maddeden oluşan "Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği" kullanılmıştır [14]. Tek faktörlü bir yapıya sahip olan ölçeklerin tek faktörle açıklanabilen varyans oranı İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeğinde %33.64, Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği'nde ise %32.852'dir. İlköğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği'nde Cronbach Alpha katsayısı 0.93 ve Ortaöğretim Düzeyinde Öğretmen Yakınlık Davranışları Ölçeği'nde Cronbach Alpha katsayısı 0.95 olarak hesaplanmıştır [14]. Ölçek, 5'li likert tipinde hazırlanmıştır. Çalışmaya katılan öğrenciler, ölçeğin maddelerini 'Hiçbir Zaman' (1) ile 'Her Zaman' (5) aralığında 5 seçenektan birini seçerek değerlendirilmeye dahil olmuşlardır. İlköğretim düzeyi öğretmen yakınlık davranışları ölçeğinde 9, 10, 15, 24, 27, 29, 30 ve 31 numaralı 8 madde olumsuz olarak hazırlanmıştır. Ortaöğretim düzeyi ölçeğinde bir madde tekrar sorusu olduğundan dolayı toplam 44 ile 220 değerleri aralığında puan alınmaktadır. Ölçek puanlarının yüksek olması öğrencilerin öğretmenlerinden algıladıkları yakınlığın olumlu olduğunu ortaya koymaktadır.
- **Okula Bağlılık Ölçeği:** Okula bağlılık ölçeği Fredricks, Blumenfeld ve Paris [17] tarafından geliştirilmiş ve Çengel, Totan ve Çöğmen [9] tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Okula Bağlılık Ölçeği, davranışsal, bilişsel ve duyuşsal olmak üzere toplam üç alt boyuttan oluşmakta ve 5'li likert tipinde hazırlanmıştır. Okula Bağlılık Ölçeği için doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre davranışsal boyut ile bilişsel boyut arasındaki ilişki 0.87, davranışsal boyut ile duyuşsal boyut arasındaki ilişki 0.84 ve bilişsel boyut ile duyuşsal boyut arasındaki ilişkinin ise 0.76 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Madde analizi sonucunda ölçeğin madde toplam korelasyonu değerlendirildiğinde maddelerin korelasyonlarının 0.33 ile 0.67 değer aralığında sıralandığı görülmektedir. Yapılan güvenilirlik çalışmaları kapsamında Okula Bağlılık Ölçeği'nin alt ölçeklerinin test-tekrar tes katsayıları 0,40-0,56 arasında değerler aldığı görülmüştür. Cronbach alfa katsayıları 0,68-0,80 değer aralığında, McDonald Omega katsayıları ise 0,74-0,85 değer aralığında değiştiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre ölçeğin maddeleri birbiriyle tutarlı görülürken, ölçeğin kararlı bir yapısının olduğuna tespit edilmiştir. Ölçek maddeleri içinde ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin arttığı belirtilmiştir.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi (Data Collection and Analysis)

Ortaokul ve lise öğrencilerinden elde edilen okula bağlılık ile öğretmen yakınlık davranışları verileri ve demografik bilgiler

Microsoft Excel programına işlenmiş ve kaydedilmiştir. Elde edilen bu işlenmiş verilerin analizi için SPSS istatistik paket programı kullanılmıştır. Katılımcıların okula bağlılık düzeyleri ve öğretmen yakınlık davranışları algılarının cinsiyete ve okul kademesine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenebilmesi için bağımsız t test tekniği kullanılmıştır. Ortaokul ve lise öğretmen yakınlık davranışları ile öğrencilerin okula bağlılıkları arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin olup olmadığını belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Son olarak öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin okula bağlılıklarını yordayıp yordamadığını belirlemek ve karşılaştırmak amacıyla basit regresyon analizi yapılmıştır.

4. BULGULAR (FINDINGS)

Bu bölümde araştırma neticesinde elde edilen verilerin araştırmanın amaçlarına uygun olarak yapılan analizlerine yer verilmiştir. İlk olarak Lise ve ortaokul öğrencileri tarafından algılanan öğretmen yakınlık davranışları ve öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin karşılaştırılmasına yönelik yapılan analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Lise ve ortaokul öğrencilerinin öğretmen yakınlık davranışları ve okula bağlılık düzeyleri
(Table 1. Teacher immediacy behaviours and school engagement levels of high school and secondary school students)

Gruplar	Değişkenler	N	M	SD	Değerlendirme
Ortaokul	Öğretmen Yakınlık	615	3.51	.66	Orta
	Okula Bağlılık	615	3.67	.65	Yüksek
Lise	Öğretmen Yakınlık	458	3.27	.55	Orta
	Okula Bağlılık	458	3.14	.61	Orta

Tablo 2 incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının "orta düzeyde" (M=3.51; SD=.667) ve lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının "orta düzeyde" (M=3.27; SD=.556) olduğu görülmektedir. Ancak ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıklarının "yüksek düzeyde" (M=3.67; SD=.654) iken; lise öğrencilerinin okula bağlılıklarının "orta düzeyde" (M=3.14; SD=.615) olduğu tespit edilmiştir. Ortaokul ve lise öğrencilerinin okula bağlılık düzeyleri ve algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Lise ve ortaokul öğrencilerinin öğretmen yakınlık davranışları ve okula bağlılık düzeylerinin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

(Table 3. Comparison of high school and secondary school students' teacher immediacy behaviors and school engagement levels by gender)

	Değişkenler	Gruplar	N	M	SD	t	sd	p
Ortaokul	Öğretmen Yakınlık	Kız	318	3.63	.66	4.863	613	.000
		Erkek	297	3.38	.64			
	Okula Bağlılık	Kız	318	3.78	.66	4.214	613	.000
		Erkek	297	3.56	.62			
Lise	Öğretmen Yakınlık	Kız	228	3.29	.60	.797	456	.426
		Erkek	230	3.25	.53			
	Okula Bağlılık	Kız	228	3.21	.63	2.464	456	.014
		Erkek	230	3.07	.59			

Tablo 3 incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin öğretmene yakınlık algıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık

gösterirken ($t[4.863]=6.13$; $p<.01$); lise öğrencilerinin öğretmene yakınlık algıları cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($t[4.863]=.797$; $p>.01$). Ortaokuldaki kız öğrenciler ($M=3.63$; $SD=.668$), erkek öğrencilere ($M=3.38$; $SD=.641$) göre öğretmenlerinin daha yakın davrandıklarını algılamaktadır.

Lise ve ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıkları cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.05$). Hem ortaokuldaki ($M=3.78$; $SD=.663$) hem de lisedeki ($M=3.21$; $SD=.635$) kız öğrencilerin okula bağlılıkları, ortaokul ($M=3.56$; $SD=.625$) ve lisedeki ($M=3.07$; $SD=.591$) erkek öğrencilerin okula bağlılıklarından daha yüksektir.

Lise ve ortaokul öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları ve okula bağlılık düzeylerinin okul kademesine göre anlamlı farklılık gösterip-göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Lise ve ortaokul öğrencilerinin öğretmen yakınlık davranışları ve okula bağlılık düzeylerinin cinsiyetlerine göre karşılaştırılması

(Table 4. Comparison of high school and secondary school students' teacher immediacy behaviors and school engagement levels by gender)

Değişkenler	Gruplar	N	M	SD	t	sd	p
Öğretmen Yakınlık	Ortaokul	615	3.51	.66	6.44	1052.81	.000
	Lise	458	3.27	.56			
Okula Bağlılık	Ortaokul	615	3.67	.65	13.50	1014.68	.000
	Lise	458	3.14	.61			

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin öğretmene yakınlık algıları okul kademelerine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t[1052.81]=6.44$; $p<.01$). Ortaokul öğrencilerinin öğretmene yakınlık algıları ($M=3.51$; $SD=.66$), lise öğrencilerinin öğretmene yakınlık algılarından ($M=3.27$; $SD=.56$) daha olumludur. Ortaokul öğrencilerinin okula bağlılık algıları ($M=3.67$; $SD=.65$), lise öğrencilerinin okula bağlılık algılarından ($M=3.14$; $SD=.61$) daha olumludur.

Lise ve ortaokul öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları ile öğrencilerin okula bağlılıkları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek ve karşılaştırmak için yapılan korelasyon analizleri Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Lise ve ortaokul öğretmen yakınlık davranışları ile öğrencilerin okula bağlılıkları arasındaki korelasyon analizi
(Table 5. Correlation analysis between high school and secondary school teacher immediacy behaviors and students' school engagement)

		Okula Bağlılık	
Ortaokul	Öğretmen Yakınlık Davranışları	r	.563**
		p	.000
		n	615
Lise	Öğretmen Yakınlık Davranışları	r	.422**
		p	.000
		n	458

Tablo 5'te verilen korelasyon analizine göre ortaokul öğrencilerinin öğretmen yakınlık algıları ile okula bağlılık düzeyleri arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.56$; $p<.01$) anlamlı ilişki vardır. Lise öğrencilerinin öğretmen yakınlık algıları ile okula bağlılık düzeyleri arasında da orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.42$; $p<.01$) ilişki olduğu görülmektedir. Lise ve ortaokul öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının, öğrencilerin okula

bağlılıklarını yordama düzeyine ilişkin sonuçlar Tablo 6'da gösterilmektedir.

Tablo 6. Lise ve ortaokul öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının, öğrencilerin okula bağlılıklarını yordama düzeyine ilişkin yapılan basit regresyon analizi
(Table 6. A simple regression analysis related to the perceived teacher affinity behaviors of high school and secondary school students to predict the level of students' school engagement)

Okul	Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	B	Std. Hata	(β)	t	p
Ortaokul	Sabit	Okula Bağlılık	1.736	.117		14.836	.000
	Öğretmen Yakınlık Davranışları		.552	.033	.563	16.866	.000
	R=.536		R ² =.317	F=284.467	p<.000		
Okul	Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	B	Std. Hata	(β)	t	p
Lise	Sabit	Okula Bağlılık	1.649	.153		10.770	.000
	Öğretmen Yakınlık Davranışları		.458	.046	.422	9.928	.000
	R=.422		R ² =.178	F=98.572	p<.000		

Tablo 6'da verilen bulgular incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları, öğrencilerin okula bağlılıklarını anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir (β =.536; r^2 =.317; p <.05). Buna göre ortaokul öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları, öğrencilerin okula bağlılıklarındaki toplam varyansın yaklaşık %32'sini açıklamaktadır. Başka bir anlatımla ortaokul öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları, öğrencilerin okula bağlılıklarını olumlu yönde ve önemli ölçüde etkilemektedir.

Tablo 6'da verilen bulgular incelendiğinde lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları, öğrencilerin okula bağlılıklarını anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir (β =.422; r^2 =.178; p <.05). Buna göre lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları, öğrencilerin okula bağlılıklarındaki toplam varyansın yaklaşık %18'ini açıklamaktadır. Başka bir anlatımla lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları, öğrencilerin okula bağlılıklarını olumlu yönde ve önemli ölçüde etkilemektedir. Ancak ortaokul öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları, öğrencilerin okula bağlılıklarını lise öğrencilerine göre çok yüksek etkilemektedir.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER (CONCLUSION, DISCUSSION AND SUGGESTIONS)

Bu araştırma, ortaokul ve lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları ile öğrencilerin okula bağlılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek ve öğrencilerin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin okula bağlılıklarını yordayıp yordamadığını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte bu çalışmada ortaokul ve lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları ve öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin cinsiyet ve okul kademesi durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma bulgularına göre ortaokul ve lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının "orta düzeyde" olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin ise ortaokul kademesinde "yüksek düzeyde" olduğu görülürken lise kademesinde "orta düzeyde" olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular

ortaokul düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının "orta düzeyde" [14 ve 35] ve lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının "orta düzeyde" olduğu sonucuna ulaşan çalışmalarla da tutarlılık göstermektedir [14, 32 ve 33]. Bu bulgulara göre ortaokul ve lise kademesindeki öğretmenlerin öğrencilere yönelik benzer yakınlık davranışları sergilediği sonucuna ulaşılabilir.

Ortaokul kademesinde öğrencilerin okula bağlılık düzeylerine dair bu çalışmada elde edilen bulgular, ortaokul kademesindeki öğrencilerin okula bağlılıklarının "yüksek düzeyde" [4, 14, 22, 24, 37, 38, 39 ve 40] ve lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin okula bağlılıklarının "orta düzeyde" olduğu sonucuna ulaşan çalışmalarla benzerlik göstermektedir [4, 11, 20, 25, 28 ve 42]. Araştırmamız neticesinde elde ettiğimiz bulgular ile literatürdeki araştırmalarda ortaya konulan sonuçlar karşılaştırıldığında, ortaokullarda öğrenim gören öğrencilerin okula bağlılık düzeylerinin lise kademesinde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu çıkarımı yapılabilir.

Ortaokul kademesinde öğrenim gören kız öğrencilerin öğretmen yakınlık algıları erkek öğrencilere göre daha yüksek iken; lise kademesinde öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin öğretmen yakınlık algıları farklılık göstermemektedir. Bu bulgular ortaokul düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği sonucunu ortaya koyan çalışmalar ile benzerlik göstermektedir [14 ve 35]. Lise düzeyinde ise Aktaş [32] tarafından yapılan çalışmada lise kademesinde öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği elde ettiğimiz bulgular ile benzerlik göstermektedir. Ancak ilgili literatür incelendiğinde lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın var olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır [14, 34 ve 35]. Bu alan daha fazla araştırma yapılması önerilebilir.

Ortaokul ve lise öğrencilerinin okula bağlılıklarının cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir. Yapılan analizler doğrultusunda hem ortaokulda hem de lisede kız öğrencilerin, erkek öğrencilere kıyasla okula bağlılıklarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Elde edilen bu bulgular öğrencilerin okula bağlılıklarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği sonucunu ortaya koyan çalışmalar ile benzerlik göstermektedir [8, 20, 22, 43 ve 44]. Ortaokul öğrencilerini okula bağlılıklarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşan ve önceki çalışmaların aksine erkek öğrencilerin okula bağlılıklarını kız öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar da mevcuttur [23 ve 45]. Ayrıca öğrencilerin okula bağlılıklarını cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediğini belirten çalışmalar da bulunmaktadır [21, 24 ve 42]. Bu alanda daha fazla araştırma yapılması ve araştırmalar arasındaki farklılığın nedenleri araştırılabilir.

Ortaokul ve lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının öğrenim gördükleri okul kademelerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ortaokul öğrencilerinin öğretmen yakınlık algılarının lise öğrencilerinin öğretmen yakınlık algılarına kıyasla daha olumlu olduğu görülmüştür. Elde edilen bu sonucun, ortaokul ve lise öğrencilerinin öğretmen yakınlık davranışları üzerine çalışmalar yapmış olan Geçer [14], Aktaş [32], Uluçay [33], Çelik, Örenoğlu-Toraman ve Çelik'in [33] çalışmalarından elde ettikleri bulgular ile benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Bu

sonuçlara göre okul kademesi ortaokuldan liseye doğru ilerledikçe öğrenciler öğretmenlerinin yakınlık davranışlarının azaldığını düşünmektedir.

Öğrencilerin okula bağlılıkları öğrenim gördükleri okul kademelerine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Özellikle ortaokul öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerinin lise öğrencilerinin okula bağlılık düzeylerine oranla daha olumlu olduğu görülmüştür. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıklarının lise öğrencilerinin okula bağlılıklarına kıyasla daha yüksek olduğunu tespit edilmiş olması, benzer bulgulara ulaşan araştırmaların sonuçları ile tutarlılık gösterdiği söylenebilir [8, 20, 21, 22, 41, 44 ve 46]. Bu bulgulara göre öğrencilerin okula bağlılıklarının okul kademesi ilerledikçe neden azaldığı araştırılabilir.

Ortaokul öğrencilerinin öğretmen yakınlık algıları ile okula bağlılık düzeyleri arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Lise öğrencilerinin de öğretmen yakınlık algıları ve okula bağlılık düzeyleri arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ilişki olduğu görülmüştür. Uslu, öğrencilerin öğretmenleri ile kurduğu ilişkinin olumlu yönde olmasının öğrencilerin okula bağlılık düzeylerini arttıracaklarını ifade etmektedir [47]. Skinner ve Belmont'un çalışması neticesinde ulaştığı bulgular öğretmenlerin davranışlarının öğrencilerin okul ve sınıf aidiyetine anlamlı ve güçlü bir etkiye sahip olduğu yönündedir [48]. Brewster ve Bowen ise hem ortaokul hem de lise öğrencilerine öğretmenleri tarafından destek ve yakınlık gösterilmesinin öğrencilerin okula bağlılıklarına fayda sağladığı sonucuna ulaşılmıştır [49]. Bilgin ve Taş ise öğrencilerin okula bağlılığı ile destekleyici öğretmen davranışları arasında orta düzeyde pozitif bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmıştır [11]. Mengi çalışmasında, öğrencilerin öğretmenlerinden gördükleri sosyal destek arttıkça öğrencilerin okula bağlılıklarında artış olduğu sonucuna ulaşmıştır [8]. Kızılay ise öğrencilerin okula bağlılıklarında öğretmenlerin davranışlarının çok büyük bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır [27]. Karababa, Oral ve Dilmaç da öğrencilerin okula bağlılıkları ile algılanan öğretmen sosyal desteği arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin var olduğunu araştırmalarında ortaya koymuşlardır [26]. Kalaycı ve Özdemir ise okula bağlılığı ile öğrencilerin öğretmenlerinden duydukları memnuniyet arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişkinin var olduğu sonucuna ulaşmışlardır [25].

Ortaokul ve lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin okula bağlılıklarını yordamasına dair yapılan regresyon analizi neticesinde; ortaokul öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının, öğrencilerin okula bağlılıklarını anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre ortaokul öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin okula bağlılıklarındaki toplam varyansın %32'sini açıkladığı görülmüştür. Elde edilen bu bulgular bize, ortaokul öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin okula bağlılıklarını olumlu yönde ve önemli bir ölçüde etkilediğini göstermektedir. Lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin okula bağlılıklarını yordama düzeyine dair yapılan regresyon analizi neticesinde elde edilen bulgulara göre; lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin okula bağlılıklarını anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin okula bağlılıklarındaki toplam varyansın %18'ini açıkladığı görülmüştür. Elde edilen bu bulgular, lise

öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin okula bağlılıklarını olumlu yönde ve önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Ortaokul ve lise düzeyinde genel bir değerlendirme yapılacak olursa, ortaokul öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarına göre okula bağlılık düzeyine çok daha fazla etki ettiği söylenebilir. Bu araştırmadan elde edilen ilişkisel bulgular ile alanyazındaki araştırma bulguları birlikte değerlendirildiğinde öğrencilerin okula bağlılıklarının yalnızca öğretmen yakınlık davranışlarından değil, öğretmenin birçok davranışının öğrencilerin okula bağlılıklarını olumlu etkilediği çıkarımı yapılabilir.

Araştırmada ulaşılan son bulguya göre ortaokul ve lise öğrencilerinin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışları, öğrencilerin okula bağlılıklarını olumlu yönde etkilemektedir. Başak bir ifadeyle öğretmenlerin yakınlık davranışları olumlu arttıkça öğrencilerin okula bağlılıkları da önemli ölçüde artmaktadır. Aktaş [32] araştırmasında öğrencilerin, öğretmenlerinden gördükleri sözlü ve sözsüz tüm yakınlık davranışlarının öğrencilerde öğretmenlerine karşı yakınlık hissini geliştireceği ve bu yakınlığın neticesinde önce öğretmenlerine sonra da okula olan sevgi ve bağlılığın artacağını rapor etmiştir. Özdemir vd.'nin yaptıkları çalışmada destekleyici öğretmen davranışlarının öğrencilerin okula bağlılıklarını anlamlı bir şekilde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır [50]. Uslu ise çalışmasında, öğrenci ve öğretmen arasındaki ilişkinin ve etkileşimin öğrencilerin okula bağlılık düzeylerini anlamlı düzeyde etkilediğini saptamıştır [47]. Kalaycı ve Özdemir öğrencilerin okula bağlılıkları ile öğrencilerin öğretmenlerinden duydukları memnuniyet arasında anlamlı bir ilişkinin var olduğu belirlemiştir [25]. Altuntaş ve Sezer ise ortaokul öğrencilerinin öğretmenlerine karşı duyduğu memnuniyet ile okula bağlılıkları arasında anlamlı bir ilişkinin var olduğu ve öğrencilerin okula bağlılıklarında öğrencilerin öğretmenlerine karşı geliştirdikleri davranışsal bağlılığın önemli bir etkisinin olduğunu tespit etmiştir [4]. Bilgin ve Taş ise ergenlerin öğretmenlerinden gördükleri destekleyici davranışların, onların okula bağlılıklarını anlamlı ve pozitif yönde etkilediğini rapor etmişlerdir [11]. Karababa, Oral ve Dilmaç, ortaokul öğrencilerinde okula bağlılık ile algılanan öğretmen sosyal desteği arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ortaya koymuşlar ve öğretmenlerinden görülen desteğin öğrencilerin okula bağlılıklarını yordayıcı konumda olduğu sonucuna ulaşmışlardır [26]. Sonuç olarak öğrenciler öğretmenlerinin kendileri ile ilgi ve alaka kurduğuna, fikirlerine değer verdiğine inanırlarsa okula karşı bağlılıklarının yüksek düzeyde olması beklenen bir durumdur. Yapılan araştırmalar da göz önünde bulundurulduğunda, sınıfta öğrenme ortamını hazır eden, öğrencileri ile etkili etkileşim kuran, olumlu yönde yönlendiren ve onlara karşı adaletli davranan yani kısacası öğretmen yakınlık davranışlarını öğrencilerine sergileyen öğretmenlerin, öğrencilerin okul içerisinde kendini özel hissetmesinde, kendini okulun bir parçası olarak görmesinde ve okula duyduğu bağlılığın artmasında etkisinin diğer önemli değişkenlere (akranlar, aile, okul vd.) göre daha büyük olduğu görülmüştür.

Bu araştırmada; ortaokul ve lise öğrencileri tarafından algılanan öğretmen yakınlık davranışlarının, öğrencilerin okula bağlılıklarını anlamlı ve önemli bir ölçüde etkilediği görülmektedir. Bu bulgulardan hareketle öğretmenlerin öğrencilerinin eğitim hayatları boyunca sayısız faydalar sağlayacağı okula bağlılıkların olumlu bir şekilde gelişmesi için yakınlık davranışlarını sergilemelerinin çok önemli olduğu söylenebilir. Ortaokul ve lise öğrencilerinin özellikle ergenliğin getirdiği büyük ruhsal değişimleri yaşadığı bir zaman

dilimi içinde öğretmenlerinden görecekları her türlü yakınlık davranışı, onların öğretmenleriyle, okullarıyla ve kendileriyle iyi ilişkiler kurabilmelerine olumlu yönde katkıları sağlayacağı söylenebilir. Ortaokul ve lise öğrencilerinin okula bağlılık düzeyleri dikkate alındığında, öğrencilerin algıladıkları öğretmen yakınlık davranışlarının öğrencilerin okula bağlılıklarını yordama gücünün güçlü olduğu söylenebilir. Sonuç olarak, bu araştırma neticesinde elde edilen bulgular ile ilgili alanyazında yer alan araştırmaların sonuçlarından da hareketle ortaokul ve lise öğrencilerinin okula bağlılıklarında, algılanan öğretmen yakınlık davranışlarının anlamlı bir etkisinin olduğu söylenebilir. Araştırmamız okula bağlılık ve öğretmen yakınlık davranışları kavramlarını çeşitli değişkenlere göre ele almıştır. Konuyla alakalı ileride yapılacak çalışmalarda elde edilen verilerin zenginleştirilmesi amacıyla kavramların, öğrencilerin akademik başarısı ve sosyal yaşamları ile ilişkisi incelenebilir. Aynı zamanda eğitimin bir bütün olduğu düşünüldüğünde öğretmenlerin, öğrencilerin hayatlarına önemli faydalar sağlayan her türlü yakınlık davranışlarının sergilenmesinde ve bu durumun devamlılığında okul yöneticilerinin ne gibi sorumlulukları olduğu/olması gerektiği yönünde araştırmalar yapılabilir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI (CONFLICT OF INTEREST)

Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma, Bilal Habeş Açılan'ın Doç.Dr.Mustafa Özgenel danışmanlığında yürütülen yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

- [1] Bowlby, J., (1969). Attachment and Loss: Attachment. New York: Basic Books.
- [2] Lee, R. and Robbins, S.B., (1995). Measuring Belongingness: the Social Connectedness and the Social Assurance Scales. Journal of Counseling Psychology, 232-241.
- [3] Durna, U. ve Eren, V., (2005). Üç Bağlılık Ekseninde Örgütsel Bağlılık. Doğu Üniversitesi Dergisi, 6, 210-219.
- [4] Altuntaş, S. ve Sezer, Ö., (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlanmalarının İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(1), 83-97.
- [5] Kulaksızoğlu, A., (2004). Ergenlik Psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- [6] Ainsworth, M.S., (1989). Attachment Beyond Infancy. American Psychologist, 44, 709-716.
- [7] Maddox, S.J. and Prinz, R.J., (2003). School Bonding in Children and Adolescents: Conceptualization, Assessment and Associated Variables. Clinical Child and Family Psychology Review, 6, 31-49.
- [8] Mengi, S., (2011). Ortaöğretim 10. ve 11. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Destek ve Öz-Yeterlik Düzeylerinin Okula Bağlılıkları ile İlişkisi. Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- [9] engeli, M., Totan, T. ve Çöğmen, S., (2017). Okula Bağlılık Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4, 1820-1837.
- [10] Özgenel, M., Çalışkan Yılmaz, F., and Baydar, F., (2018). School Climate as a Predictor of Secondary School Students' School Attachment. Eurasian Journal of Educational Research, 78:87-115.

- [11] Bilgin, O. ve Taş, İ., (2018). Ergenlerde Okula Bağlılığın Yordayıcıları Olarak Okul İklimi ve Sosyal Medya Bağımlılığı. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(26):15-33.
- [12] Mehrabian, A., (1969). Methods-Designs: Some Referents and Measures of Nonverbal Behavior. *Behavioral Research Methods and Instrumentation*, 1, 203-207.
- [13] Andersen, J.F., (1979). Teacher Immediacy As a Predictor of Teaching Effectiveness. Dan, Nimmo (Eds.), *Communication Yearbook 3*, New Jersey: Transaction Books, 543-559.
- [14] Geçer, A.K., (2002). Öğretmen Yakınlığının Öğrencilerin Başarıları, Tutumları ve Güdülenme Düzeyleri Üzerindeki Etkisi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- [15] Mehrabian, A., (1981). *Silent Messages: Implicit Communication of Emotions and Attitudes*. California: Wadsworth Publishing Company.
- [16] Gordon, T., (2008). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. (S. Karakale, Çev.). İstanbul: Profil Kitap.
- [17] Fredricks, J.A., Blumenfeld, P., and Paris, A., (2004). School Engagement: Potential of Concept. *Review of Educational Research*, 74(1):59-109.
- [18] Marks, H.M., (2000). Student Engagement in Instructional Activity: Patterns in the Elementary, Middle and High School Years. *American Educational Research Journal*, 37(1):153-184.
- [19] Witt, P.L., Wheelless, L.R., and Allen, M., (2004). A Meta-Analytical Review of the Relationship Between Teacher Immediacy and Student Learning. *Communication Monographs*, 71(2):184-207.
- [20] Arastaman, G., (2006). Ankara İli Lise Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Öğrenci, Öğretmen ve Yöneticilerin Görüşleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- [21] Can, S., (2008). İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Okula Bağlılık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ege Üniversitesi, İzmir.
- [22] Bellici, N., (2015). Ortaokul Öğrencilerinde Okula Bağlanmanın Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1):48-65.
- [23] Dönmez, Ş., (2016). Ortaokul Öğrencilerinde Okul İklimi, Okula Bağlılık ve Okul Yaşam Kalitesi Algısının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla.
- [24] Erdoğan, B.A., (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlanmalarının Okul Tükenmişliği ve Algılanan Anne-Baba ve Öğretmen Akademik Katılımı Bağlamında İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- [25] Kalaycı, H. ve Özdemir, M., (2013). Lise Öğrencilerinin Okul Yaşamının Niteliğine İlişkin Algılarının Okul Bağlılıkları Üzerine Etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 293-315.
- [26] Karababa, A., Oral, T. ve Dilmaç, B., (2018). Ortaokul Öğrencilerinde Okula Bağlılığın Yordanmasında Algılanan Sosyal Destek ve Değerin Rolü. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2):269-279.
- [27] Kızılay, M., (2008). İlköğretim Okullarında İkinci Kademe Öğrencilerin Okula Bağlılık Durumlarına İlişkin Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- [28] Kızıldağ, S., Demirtaş-Zorbaz, S., ve Zorbaz, O. (2017). Lise Öğrencilerinde Okul Bağlılığı. *Eğitim ve Bilim*, 42(189):107-119.

- [29] Özgenel, M. ve Şahin, B., (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Dersine Yönelik Tutumları ile Okula Bağlılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. 3. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi. 18-21 Nisan 2019. Muğla.
- [30] Özgenel, M. and Bozkurt, B.N., (2019). Two Factors Predicting the Academic Success of High School Students: Justice in Classroom Management and School Engagement. Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 25(3):621-662 doi: 10.14527/kuey.2019.015.
- [31] Özgenel, M. ve Atmaca, E., (2019). Ortaokul Öğrencilerinin İngilizce Dersine Yönelik Tutumları, Okula Bağlılıkları ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. 2nd International Congress on New Horizons in Education and Social Sciences (ICES-2019), June 18-19, 2019, İstanbul.
- [32] Aktaş, G., (2007). Ortaöğretim Öğrencilerinin Algıladıkları Öğretmen Yakınlığı İle Güdülenme Düzeyleri Arasındaki İlişki: İstanbul İli Örneği. Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- [33] Çelik, S., Örenoğlu-Toraman, S. ve Çelik, K., (2018). Öğrenci Başarısının Derse Katılım ve Öğretmen Yakınlığıyla İlişkisi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 26(1):209-217.
- [34] Işık, F.Ç., (2019). Ortaöğretim Öğrencilerinin Matematik Dersinde Algılanan Öğretmen Yakınlık Davranışları, Öz Yeterlik İnançları ve Motivasyonlarının Derse Katılım Düzeylerine Etkisi. Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- [35] Uluçay, B., (2017). Ortaokul Öğrencilerinin Matematik Dersi Motivasyon Düzeyleri ile Algılanan Öğretmen Yakınlığı Arasındaki İlişki. Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- [36] Fraenkel, J.R. and Wallen, N.E., (2009). How to Design and Evaluate Research in Education. New York: McGraw-Hill.
- [37] Sarı, M. ve Özgök, A., (2014). Ortaokul Öğrencilerinde Okula Aidiyet Duygusu ve Empatik Sınıf Atmosferi Algısı. Gaziantep University Journal of Social Sciences, 13(2):479-492.
- [38] Sarı, M. ve Özgök, A., (2016). Ortaokul Öğrencilerin Okula Aidiyet Duygusu ve Arkadaş Bağlılık Düzeyi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 25(3):71-86.
- [39] Filiz, M.A., (2018). Ortaokul Çağındaki Çocukların Beden Eğitimi ve Spor Dersine Yönelik Tutumları İle Okula Bağlanma Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Spor Eğitimi Anabilim Dalı, İstanbul.
- [40] Güdücü, E.B., (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlanma Düzeylerinin Okul Yaşam Kalitesi, Algılanan Sosyal Destek ve Akademik Öz Yeterlik Açısından Yordanması. Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- [41] Akman, S., (2013). Lise Öğrencilerinin Şiddete Yönelik Tutumları İle Okula Bağlılık Duygusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi. Fatih Üniversitesi, İstanbul.
- [42] Yılmaz, Z., (2015). Ortaöğretim Kurum Öğrencilerinde Okula Bağlılık Olgusunun Başarı Düzeylerine Etkisi. Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi. Okan Üniversitesi, Kocaeli.
- [43] Çakır, S., (2019). Meslek ve Teknik Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Okula Bağlılığı ile Sınıf İçi Çatışma Yaşama Nedenleri Arasındaki İlişki. Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi. Düzce Üniversitesi, Düzce.
- [44] Alparslan, N., (2016). Anne Babası Boşanmış Ergenlerin Benlik Saygısı Ve Okula Bağlılık Düzeylerinin İncelenmesi. Yayınlamamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

-
- [45] Sağlam, A., (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri ile Okula Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- [46] İşeri, E.T. ve Tabak, B.Y., (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Okula Bağlılıklarının Okulun Özellikleri ve Öğrencilerin Kişisel Değişkenleri Açısından İncelenmesi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19(4):1217-1231.
- [47] Uslu, F., (2012). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okula Yönelik Aidiyet: Öğretmen-Öğrenci İlişkisi, Akran İlişkisi Ve Aile Katılımının Rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Mersin.
- [48] Skinner, E.A. and Belmont, M.J., (1993). Motivation in the Classroom: Reciprocal Effects of Teacher Behavior and Student Engagement Across the School Year. Journal of Education Psychology, 85(4):571-581.
- [49] Brewster, A. and Bowen, G., (2004). Teacher Support and the School Engagement of Latino Middle and High School Students at Risk of School Failure. Child and Adolescent Social Work Journal, 21(1):47-67.
- [50] Özdemir, S., Sezgin, F., Şirin, H., Karip, E. ve Erkan, S., (2010). İlköğretim Okulu Öğrencilerinin Okul İklimine İlişkin Algılarını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38, 213-224.